

Наталія Бідюк

ПІДГОТОВКА ПЕДАГОГІЧНИХ КАДРІВ ДЛЯ НАВЧАННЯ ДОРΟΣЛИХ У США

PRZYGOTOWANIE KADRY PEDAGOGICZNEJ DLA KSZTAŁCENIA DOROSŁYCH W USA

TRAINING PEDAGOGICAL STAFF FOR TEACHING ADULTS IN THE USA

Освіта упродовж життя розглядається сьогодні як ефективний засіб адаптації дорослої людини до динамічних змін, дієвий механізм подолання кризи в освіті, професійній та соціальній діяльності, важлива умова забезпечення її саморозвитку та самореалізації. Світова спільнота визнала функціонування освіти дорослих як одного з найбільш ефективних інститутів реалізації принципу неперервності освіти¹. Забезпечення якості професійної освіти різних категорій дорослого населення передбачає наявність досвідченого висококваліфікованого педагогічного персоналу, який має відповідну професійну підготовку у галузі освіти дорослих.

Активне усвідомлення ролі та значущості освіти дорослих, що відбувається нині в Україні, знайшло відображення у державних документах: Законах України «Про освіту» (1996), «Про вищу освіту» (2014); законопроектах «Про освіту» (2015), «Про післядипломну освіту» (2014), «Про професійну освіту» (2015); Концепції розвитку освіти дорослих (2011), Концепції розвитку неперервної педагогічної освіти (2013), Концепції розвитку освіти України на період 2015-2025 рр. (2015), Дорожній карті освітніх реформ (2015-2025) та ін. Водночас аналіз освітньої практики

¹ Congress.gov (2014). Native Adult Education and Literacy Act of 2014. Retrieved 8.11.2016 from: <https://www.congress.gov/bill/113th-congress/senate-bill/1998/related-bills>.

засвідчує, що попри існуючу нагальну потребу в фахівцях-андрагогах, в Україні відсутня їх цілеспрямована професійна підготовка.

Важливим джерелом у пошуку шляхів вирішення означеної проблеми є вивчення та аналіз прогресивного досвіду розвинених країн світу, зокрема, США, оскільки країна має високоефективну систему освіти дорослих, що ґрунтується на розгалуженій законодавчо-правовій базі; ідеї американських вчених у галузі освіти дорослих визнаються в усьому світі; підготовка фахівців-андрагогів здійснюється впродовж майже цілого століття, вирізняється вагомими педагогічними досягненнями і постійно вдосконалюється.

Науковий і практичний інтерес становлять праці американських вчених, які висвітлюють концептуальні засади освіти дорослих (П. Джарвіс (P. Jarvis), М. Ноулз (M. Knowles), Ш. Меррієм (S. Merriam) та ін.), андрагогічні підходи до навчання дорослих (Д. Претт (D. Pratt), Д. Хеншке (J. Henschke) та ін.), особливості підготовки фахівців для системи освіти дорослих (С. Брукфілд (S. Brookfield), М. Ноулз (M. Knowles), С. Хоул (C. Houle) та ін.).

Особливості професійної підготовки фахівців-андрагогів зумовлені як внутрішніми (освітні потреби дорослих, вікові та індивідуальні особливості дорослого учня, генеза освіти дорослих тощо), так і зовнішніми (економічними, політичними, соціокультурними впливами, демографічною кризою, потужною міграцією, динамізмом ринку праці тощо) чинниками.

Професійна підготовка фахівців-андрагогів ґрунтується на гармонійному поєднанні ідеї освіти впродовж життя і андрагогіки; ідеях відкритості, неперервності, випереджувального розвитку; андрагогічному, компетентнісному, результативно-орієнтованому, особистісно-діяльнісному, міждисциплінарному підходах. Узагальнення прогресивних ідей американського досвіду з професійної підготовки педагогічного персоналу для системи освіти дорослих та окреслення можливостей їх творчого використання у вітчизняній освітній практиці може сприяти успішному реформуванню української системи освіти дорослих у контексті інтеграції до світового освітнього простору.

Практичний досвід США засвідчує, що контингент осіб, які працюють з дорослими, диверсифікований і охоплює фахівців з різних сфер людської діяльності – соціальної, культурної, освітньої тощо. Водночас багато людей, які працюють в системі «людина – людина», самі того не підозрюючи, щодня виконують андрагогічні функції. Таким чином, команда андрагогів складається з викладачів, консультантів,

тьюторів, психологів, рекрутерів служб зайнятості, експертів, фахівців з інформаційних технологій, адміністраторів, керівників центрів освіти дорослих, фахівців на виробництві, консультантів кадрових агентств, коучів, працівників соціальних, медичних і реабілітаційних центрів, тренерів та інших осіб.

За статистичними даними Міністерства освіти США, левову частку складають фахівці-професіонали (вчителі, викладачі, тьютори, соціальні педагоги), провідною діяльністю яких є сфера освіти². Відомий американський вчений у галузі освіти дорослих М. Ноулз виділив три рівні андрагогів відповідно до функцій, які вони виконують у навчанні дорослих, зокрема: *перший рівень* (firing-line level – рівень «гарячої лінії» – оперативний) складають вчителі, тьютори, супервізори, які безпосередньо, віч-на-віч, працюють з дорослими; *другий рівень* (the program-director level – керівники освітніх програм) представляють директори, декани, адміністратори, голови комітетів і комісій, керівники центрів, які відповідають за планування, організацію та виконання навчального процесу; *третій рівень* (the professional level – професійний рівень) утворює невелика група фахівців, які відповідають за розробку змісту навчання, підготовку матеріалів, впровадження новітніх технологій, забезпечення управління і координації на різних рівнях тощо. У розділі «Роль та місія андрагога», розкриваючи відповідь на питання «Хто є андрагог?», М. Ноулз зауважує, що у суспільстві існують сотні тисяч організаторів програм, директорів, менторів, адміністраторів, десятки тисяч офісних працівників, супервізорів, лідерів у різних галузях промисловості, тисячі вчителів, адміністраторів, бібліотекарів, сотні письменників, редакторів, ведучих шоу-програм і *дуже мало* фахівців-професіоналів з освіти дорослих, саме тих, хто отримав спеціальну професійну підготовку з навчання дорослих і здійснив успішну кар'єру у цій сфері³.

Заслуговують на увагу визначені Дж. Мезіровим дванадцять професійних завдань, які повинен виконувати андрагог у роботі з дорослими слухачами, а саме: зменшувати навчальну залежність дорослого від андрагога; надавати допомогу у використанні навчальних ресурсів, особливо досвіду інших та викладача, для досягнення взаєморозуміння та співробітництва у навчальних відносинах; підтримувати дорослих у визначенні особистіс-

² U.S. Department of Education (ED), Division of Adult Education and Literacy, Office of Vocational and Adult Education (2016). NRS Implementation Guidelines. Retrieved 13.11.2016 from: http://www.nrsweb.org/docs/NRS_Implementation_Guidelines_February2016.pdf.

³ Knowles M.S. (1972). *Towards a Model of Lifelong Education*. New York, p. 21.

них і навчальних потреб; сприяти розвитку почуття відповідальності за визначення цілей у навчанні, планування та оцінку навчальних успіхів; допомагати у розв'язанні особистісних проблем; стимулювати в ухваленні відповідальних рішень та прогнозуванні подальшої перспективи; заохочувати дорослих до визначення критеріїв оцінки їхньої навчальної діяльності та компетентності, самооцінки; розвивати навички самокорекції та рефлексії; використовувати нові методи навчання на основі досвіду, співробітництва, моделювання та навчальних контрактів тощо⁴. Зауважимо, що у 1981 р. Комісія професорів у галузі освіти дорослих у США документально затвердила викладені вище завдання.

У контексті нашого дослідження актуальне значення мають погляди Р. Гемстри щодо формування в андрагога «індивідуальної філософії» (професійного кредо) відносно процесу навчання та слухачів. Він вважає, що така філософія сприятиме розумінню людських взаємин, допомагатиме визначати, аналізувати і розуміти свої власні життєві позиції, розвиватиме вміння бути гнучким і послідовним у роботі з дорослими, навчатиме толерантному ставленню до людей. З метою аналізу власної філософської позиції Р. Гемстра запропонував розроблену систему питань щодо виявлення та визначення особистісних характеристик андрагога, які стосуються поглядів та ставлення до природи людини, дорослих в ролі учнів, своєї ролі як викладача, який працює з дорослими, моральних принципів, взаємозв'язку особистісних цінностей з професійною діяльністю, підвищення рівня самооцінки і формування здатності до самокритики, особистісних цінностей, які є основою професійної діяльності, очікуваних результатів від своєї діяльності тощо. Відповіді на питання, на думку Р. Гемстри, є фундаментом андрагогічного кредо і характеризують рівень професійної самосвідомості кожного педагога. Як представник гуманістичної концепції, Р. Гемстра вважає, що навчальний процес повинен бути сконцентрований на дорослому, а роль андрагога полягає у створенні оптимальних умов для навчання і досягнення дорослим максимального успіху. При цьому він має максимально використовувати потенціал своїх слухачів у процесі навчання, об'єктивно оцінювати їхні здібності, неупереджено ставитися до навчальної діяльності дорослих незалежно від віку, статі, раси, віросповідання, прагнути постійно розвивати свої професійні вміння і навички у сфері навчання дорослих,

⁴ Mezirow J. (1991). *Transformative Dimensions of Adult Learning*. San Francisco : Jossey-Bass Inc., pp. 199-200.

створювати особисту педагогічну концепцію⁵. Продуктивні ідеї Р. Гемстри знайшли свої втілення та практичну реалізацію у дослідженнях Х. Пост щодо стилів навчання дорослих⁶.

У контексті проблеми дослідження виняткову цінність має умовна класифікація андрагогів відповідно до їхніх ролей в освіті дорослих, запропонована американськими педагогами-новаторами. Вони класифікують андрагогів за різними стилями роботи з дорослою аудиторією, а саме: «просвітителі», «викладачі-джерела інформації», «дослідники», «ремісники», «артисти», «аніматори», «критичні аналітики», «активатори», «агенти», «громадські діячі», «тренери», «фасилітатори», «модератори». «просвітителі», навчаючи дорослих, несуть «світло» в їхній розум. Досить поширеним типом вважаються, «викладачі-джерела інформації», функції яких в основному обмежуються передаванням і розподілом знань. Процес навчання, як правило, будується на основі предметно-орієнтованого підходу. Для викладачів типу «артистів» процес навчання – це імпровізація, інноваційність, відповідальність, креативність; вони не висувають конкретних цілей навчання. «Дослідники» вважають, що успішність навчального процесу залежить від їхніх власних наукових відкриттів. «Ремісники» добре володіють методикою викладання, основним принципом їхньої роботи є гасло: «дивися, розумій і роби, як я». «Тренери» орієнтовані на формування в дорослих певних умінь та навичок, які знадобляться у професійній або побутовій діяльності. «Аніматори» належать до гуманітарної освіти, їхні функції передбачають орієнтацію на дієве навчання та професійне зростання. «Критичні аналітики» спрямовують свою діяльність на формування особистості дорослого шляхом виховання в них позитивного ставлення до культурних цінностей, самовпевненості і віри у свої сили, орієнтації на зміни у суспільстві. Особливою групою є «фасилітатори» і «модератори». Найчастіше це керівники семінарів або інших видів групової роботи, які ставлять мету – створити та забезпечити психолого-педагогічні умови навчання дорослих, надати необхідну допомогу, підтримку, турботу тобто «полегшити» адаптацію до процесу навчання. Їхня функція полягає не у викладанні матеріалу, а в посередництві між дорослими і прагненні зробити процес пошуку рішень якомога ефективнішим. Так, С. Брукфілд визначив шість принци-

⁵ Hiemstra R. (1994). Lifelong Education and Personal Growth. In: Monk, A. (Ed.) The Columbia Retirement Handbook. New York: Columbia University Press, pp. 525-548.

⁶ Post H. (2010). Teaching Adults: What Every Trainer Needs to Know About Adult Learning Styles. Retrieved 10.11.2016 from : <http://www.fastfamilysupport.org/fasttraining/Other/teachingadultswhattrainersneedtoknow.pdf>.

пових постулатів успішного фасилітатора, зокрема: добровільна участь у навчанні дорослих; ефективна педагогічна діяльність як запорука поваги у дорослих; співпраця як важливий чинник фасилітації; практика як серце успішної фасилітації; постійне заохочення дорослих до рефлексії; самокероване навчання як провідна мета фасилітації⁷. Обов'язковими умовами психолого-педагогічної діяльності таких фахівців є відповідна професійна підготовка, досвід роботи з дорослими людьми, особистісні характеристики, тобто синергія взаємопов'язаних пізнавальних ставлень та практичних навичок, цінностей, емоцій, поведінкових компонентів, знань і вмінь, які можна мобілізувати для активної педагогічної дії. Результати соціологічних опитувань педагогічних працівників навчальних закладів США показали, що значна частина викладачів потребує підвищення власного рівня професійної компетентності з проблем навчання дорослих. Слушними є застереження К. Маккалама, який наголошує, що більшість фахівців, які здійснюють навчання дорослих та працюють з ними є непрофесіоналами, випадковими людьми (*come-and-go people*) і працюють в іншій сфері. Враховуючи ці застереження, у системі освіти дорослих США постійно здійснюються дослідження проблем об'єктивної необхідності переорієнтації педагогічних працівників на роботу з дорослою специфічною аудиторією слухачів, ознайомлення з особливостями професійного навчання різних категорій дорослих, організацією для них спеціальних курсів підвищення кваліфікації з питань опанування технологіями і методиками навчання дорослих, застосування результатів психолого-андрагогічних досліджень у практичній діяльності, формування комунікативної культури та професійно важливих і особистісних якостей для роботи з дорослою аудиторією, а також підвищення мотивації до професійної діяльності, стимулювання їхнього професійного розвитку⁸.

У контексті нашої проблеми доцільно розглянути освітню діяльність університетів США, що надають можливості для професійного становлення та розвитку андрагогів, а саме: отримання спеціалізованих знань з андрагогіки, комплексу умінь і навичок, що забезпечують здійснення освітньої діяльності з дорослими з урахуванням специфіки їхніх освітніх потреб, вікових та індивідуальних особливостей.

⁷ Brookfield S. (1988). *Training Educators of Adults: the Theory and Practice of Graduate Adult*. London – New York: Routledge, pp. 20-23.

⁸ McCallum C.L. (2012). *The Perception of Adult Learners Concerning Their Satisfaction of Their Educational Experiences in a Midwestern Community College*. Thesis for PhD. Western Michigan University, Graduate College, 129 p.

Вищі навчальні заклади США пропонують різноманітні можливості андрагогічної підготовки майбутніх фахівців. Це можуть бути майбутні фахівці з психології, соціальної роботи, політики, бізнесу тощо. У навчальний план як обов'язковий предмет входить курс «Вступ до освіти дорослих». Історичні факти свідчать, що вперше в США курс «Вступ до освіти дорослих» був запроваджений у педагогічному коледжі Колумбійського університету в 1922 р. Декілька років поспіль у цьому ж коледжі були розроблені і впроваджені перші літні програми для адміністраторів освіти дорослих. У 1930 р. педагогічний коледж Колумбійського університету запропонував перші магістерські програми в галузі освіти дорослих, а у 1935 р. цей коледж був єдиним в США, де були присуджені перші два докторські ступені у галузі освіти дорослих. З того часу до 1995 р. кількість присуджених докторських ступенів в галузі освіти дорослих у країні зросла до восьми тисяч.

На основі узагальнення законодавчо-нормативних і документальних матеріалів виявлено, що професійна підготовка андрагогів охоплює допрофесійний (базову вищу освіту) та професійний (додаткову освіту) рівні і забезпечує можливості для удосконалення професійної компетентності шляхом участі у програмах підвищення кваліфікації. Освітні програми передбачають три рівні професійної підготовки: отримання ступенів бакалавра, магістра та доктора. Програми усіх рівнів об'єднані спільними цілями і зберігають наступність в оволодінні знаннями, формуванні цінностей, набутті вмінь і навичок, необхідних для здійснення навчання дорослих. Загалом навчання для отримання ступеня бакалавра триває 4 роки, протягом яких необхідно здобути 120-130 кредитів⁹.

Аналіз змісту професійної підготовки андрагогів на рівні бакалавра дозволив виділити у ньому інваріантний та варіативний компоненти. Інваріантний компонент навчальних планів реалізується у процесі вивчення загальноосвітніх та базових професійних дисциплін з підготовки відповідних фахівців. Варіативний дозволяє здійснювати спеціалізовану підготовку та задовольняти індивідуальні навчальні потреби та інтереси студентів. Власне завдяки вивченню великої кількості дисциплін за вибором досягається гнучкий характер навчальних планів. Загалом зміст підготовки андрагогів ґрунтується на міждисциплінарному підході, передбачає значний обсяг практичного навчання та вибіркового дисциплін, спрямованість на розвиток дослідницьких умінь. Одним із шляхів оновлення змісту освіти й навчальних технологій, узгодження їх із сучасними потребами,

⁹ University of Georgia (2016). Retrieved 12.11.2016 from: <http://www.uga.edu>; University of Houston-Victoria (2016). Retrieved 12.11.2016 from: <http://www.uhv.edu>.

інтеграції у світовий освітній простір є орієнтація навчальних програм на компетентнісний підхід та розробка ефективних механізмів його впровадження. Оновлення та структурування змісту підготовки майбутніх андрагогів здійснюється відповідно до положень професійних стандартів¹⁰.

Важливою складовою цілісного освітнього процесу професійної підготовки майбутніх андрагогів є практична підготовка, яка характеризується варіативністю моделей практики, існуванням спеціальних нормативно-методичних документів для практичного навчання функціонуванням інституту супервізії.

Навчання в магістратурі триває два роки, якщо студенти працюють за повним тижневим навантаженням, і чотири – за неповним. Для того, щоб отримати диплом магістра, незалежно від форми навчання, потрібно здобути не менше 30 кредитів, близько половини з яких припадає на дисципліни спеціалізації і вдосконалення рівня фахової підготовки у відповідних до обраного профілю закладах та установах. Характерними ознаками професійної підготовки андрагогів на цьому рівні є різноманітність видів спеціалізацій та їхнє логічне поєднання, варіативність та гнучкий характер професійно-освітніх програм, їхня орієнтація на вимоги практики. Зміст навчання на ступінь магістра включає опанування предметів теоретико-методологічного та методичного напрямів.

У США існують спеціальні програми підготовки консультантів, що включають тренінгову роботу з формування певних якостей і оволодіння спеціальними знаннями і навичками, необхідними для роботи з різними групами дорослих. Незважаючи на вузьку спеціалізацію, підготовка консультантів дозволяє «створити» фахівця, найкращим чином підготовленого до роботи з певною категорією клієнтів. За бажанням завжди можна пройти короткострокову спеціалізацію і змінити «профіль» консультування. На наш погляд, це правильний і професійний підхід.

Важливе значення мають розроблені стандарти професійної підготовки консультантів, сертифікації і ліцензування¹¹. Професійна підготовка консультанта передбачає двохрічну програму навчання в магістратурі за двома спеціалізаціями: в галузі психології і виховання, теорії і технології

¹⁰ Maryland Department of Labor, Licensing and Regulation (2009). Professional Standards for Teachers in Adult Education: Self-Assessment. Retrieved 12.11.2016 from: <https://www.dllr.state.md.us/gedmd/selfassessment.pdf>.

¹¹ American Association for Adult and Continuing Education (2014). Standards for Graduate Programs in Adult Education (CPAE). Retrieved 12.11.2016 from: https://c.ymcdn.com/sites/aaace.siteym.com/resource/resmgr/Engage/Commissions/CPAE/cpaе_2014_standards_update.pdf.

консультування або соціальних наук. Зміст підготовки забезпечує вивчення таких дисциплін: філософії освіти, педагогіки, антропології, крім того включає вузькоспеціалізовані курси за вибором не більше 1/4 від загального обсягу годин; практику (не менше 1/4 від загального обсягу годин (педагогічна і консультаційна); вступ до методології дослідницької роботи; вступ до проблеми етики і законодавства в галузі консультування.

Сертифікація здійснюється після завершення загального обсягу курсів і наявності рекомендаційного листа з університету. Після цього консультантові необхідно пройти етап ліцензування. У кожному штаті існує комісія з ліцензування консультантів, яка при видачі ліцензій керується місцевим законодавством у галузі консультування. Крім того, ліцензії через декілька років повинні поновлюватися, а для цього потрібне підтвердження неперервної освіти самого консультанта, який повинен упродовж свого професійного життя відвідувати семінари, інститути професійного розвитку, тематичні конференції, за участь в яких він набирає бали, що необхідні для отримання ліцензії. На нашу думку, така система неперервної освіти має велику користь, оскільки дозволяє пересічному консультантові бути в курсі новітніх досліджень і нових тенденцій з розвитку консультування. Можна припустити, що сертифікація і ліцензування є певною мірою запобіжним засобом, до якого звертаються консультанти у випадку, якщо їхній клієнт з певних причин вирішить подати до суду на консультанта, звинувативши його в порушенні етики, недостатньому професіоналізмі тощо. У даному випадку ми маємо справу з явищем, характерним для всього американського суспільства, де ґрунтовно розроблена законодавча база, що дозволяє армії адвокатів вигравати або робити спроби виграти справи з незначних звинувачень. Одержання дипломів дає змогу випускникам працювати викладачами андрагогічних і педагогічних дисциплін в навчальних закладах, консультантами, експертами, тьюторами, науковцями працівниками управлінського апарату, методистами, інспекторами, соціальними працівниками в організаціях, на підприємствах виробничої і соціальної сфер. Зазначимо, що акцент у визначенні якості підготовки фахівців-андрагогів в США поступово зміщується від підтвердження або сертифікації кваліфікації андрагогів до орієнтації на результати навчання дорослих.

Отже, можна зробити висновки, що перспективні напрями розвитку професійної підготовки фахівців-андрагогів у США зумовлені як процесами глобалізації, інтеграції, інтернаціоналізації, інформатизації, що відбуваються в сучасному світі, так і соціально-економічними й соціокультурними змінами, що відбуваються в американському суспільстві,

впровадженням концепції освіти впродовж життя. Специфіка професійної підготовки андрагогів полягає у варіативності та гнучкому характері освітніх програм, їхньої орієнтації на практичну підготовку; забезпеченні ґрунтовної фахової підготовки на основі спеціалізованих знань з андрагогіки; можливості вільного вибору спеціалізацій; навчанні за індивідуальними планами; значному обсязі елективних курсів; широкому використанні інноваційних технологій навчання; науково-обґрунтованому поєднанні теоретичного та практичного навчання; створенні можливостей для постійного професійного розвитку, самоосвіти та підвищення кваліфікації шляхом участі у програмах обміну, стажуваннях, міжнародних конференціях, а також співпраці з різними асоціаціями, фондами. Узагальнення американського досвіду щодо професійної підготовки педагогічного персоналу для навчання дорослих, виокремлення та творче використання його інноваційних ідей сприятиме реформуванню вітчизняної системи вищої освіти та освіти дорослих на національному й інституційному рівнях.

Проведене дослідження не вичерпує всіх аспектів розглянутої проблеми. До подальших перспективних напрямів слід віднести: моніторинг якості професійної підготовки андрагогів, професійна підготовка андрагогів до діяльності в умовах полікультурного середовища, особливості професійного розвитку педагогічного персоналу для системи освіти дорослих.

У статті здійснено педагогічне осмислення проблеми професійної підготовки педагогічного персоналу для системи освіти дорослих у США. Виявлено провідні чинники, що зумовили становлення і розвиток професійної підготовки педагогічного персоналу для навчання дорослих. На основі вивчення поглядів американських учених визначено професійні функції, ролі, завдання, особистісні характеристики та індивідуальну філософію андрагога. Виявлено етапи професійної підготовки андрагогів (допрофесійний та професійний), що забезпечують можливості для одержання базової освіти та удосконалення професійної компетентності шляхом участі у програмах підвищення кваліфікації. Розкрито змістові та процесуальні особливості професійної підготовки фахівців-андрагогів в американському досвіді. Охарактеризовано практичні аспекти професійної підготовки майбутніх андрагогів. Науково-методологічною основою професійної підготовки у США слугують андрагогічний, компетентнісний, результативно-орієнтований, особистісно-діяльнісний, міждисциплінарний підходи.

Ключові слова: США, андрагог, професійна підготовка, педагогічний персонал, освіта дорослих, освітні програми, зміст навчання

Abstract: The article deals with pedagogical comprehension of the problem of training pedagogical staff for teaching adults in the USA. Main factors that caused the formation and development of pedagogical staff training for teaching adults have been revealed. Based on the study of American scholars' views the author has defined professional functions, roles, objectives, personal qualities and individual philosophy of an andragogue. The stages of andragogues' professional training, namely, pre-professional and professional, providing opportunities to obtain basic education and improve professional qualification through the participation in advancement training programmes, have been singled out. Content and procedural peculiarities of andragogues' professional training in the USA have been disclosed. Practical aspects of future andragogues' professional training have been characterized. Scientific and methodological basis of professional training in the USA includes andragogical, competency-based, results-oriented, personal-activity and interdisciplinary approaches.

Key words: the USA, andragogue, professional training, pedagogical staff, adult education, curricula, learning content

References

- American Association for Adult and Continuing Education (2014). Standards for Graduate Programs in Adult Education (CPAE). Retrieved 12.11.2016 from: https://c.ymcdn.com/sites/aaace.siteym.com/resource/resmgr/Engage/Commissions/CPAE/cpae_2014_standards_update.pdf.
- Brookfield S. (1988). *Training Educators of Adults: the Theory and Practice of Graduate Adult*. London–New York: Routledge, 344 p.
- Congress.gov (2014). Native Adult Education and Literacy Act of 2014. Retrieved 8.11.2016 from: <https://www.congress.gov/bill/113th-congress/senate-bill/1998/related-bills>.
- Hiemstra R. (1994). Lifelong Education and Personal Growth. In: Monk, A. (Ed.) *The Columbia Retirement Handbook*. New York: Columbia University Press, pp. 525–548.
- Knowles M.S. (1972). *Towards a Model of Lifelong Education*. New York, 302 p.
- Maryland Department of Labor, Licensing and Regulation (2009). *Professional Standards for Teachers in Adult Education: Self-Assessment*. Retrieved 12.11.2016 from: <https://www.dllr.state.md.us/gedmd/selfassessment.pdf>.
- McCallum C.L. (2012). *The Perception of Adult Learners Concerning Their Satisfaction of Their Educational Experiences in a Midwestern Community College*. Thesis for PhD. Western Michigan University, Graduate College, 129 p.
- Mezirow J. (1991). *Transformative Dimensions of Adult Learning*. San Francisco : Jossey-Bass Inc., 374 p.

Post H. (2010). Teaching Adults: What Every Trainer Needs to Know About Adult Learning Styles. Retrieved 10.11.2016 from: <http://www.fastfamily-support.org/fasttraining/Other/teachingadultswhattrainersneedtoknow.pdf>.

U.S. Department of Education (ED), Division of Adult Education and Literacy, Office of Vocational and Adult Education (2016). NRS Implementation Guidelines. Retrieved 13.11.2016 from : http://www.nrsweb.org/docs/NRS_Implementation_Guidelines_February2016.pdf.

University of Georgia (2016). Retrieved 12.11.2016 from: <http://www.uga.edu>.

University of Houston-Victoria (2016). Retrieved 12.11.2016 from: <http://www.uhv.edu>.